

Analyzing the components of professional training based on the competence of second-secondary male students: a synthesis study

Ali Bakhtiari¹ , Morteza Samii Zafarkandi*² , Ali Akbar Khosrabadbadi³ , Ferashte Afkari⁴

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۰۴

Accepted Date: 2023/08/26

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۰۷

Received Date: 2023/02/26

Abstract

The purpose of this research is to systematically study the components of professional education based on the competence of the second high school male students. The applied research method is a qualitative and research synthesis approach, and the strategy used is meta-synthesis, which is associated with inductive content analysis and then meta-synthesis of the analyzes performed. In order to find the components of the professional training model based on students' competence, recent researches have been selected in a systematic way.. The field of research is the research conducted in the last 10 years (studies related to professional education based on competence have been published in quantitative or qualitative form and reference books in the field of professional education, competence and educational competence of students) which Content analysis, categorization and screening were done and about 27 eligible studies and criteria were selected purposefully, coding and classification were done and patterns, theoretical foundations and main themes were extracted. Then, using qualitative content analysis, the three dimensions of knowledge competence, attitudinal competence and skill competence and 7 subclasses in the form of general and specialized knowledge, business knowledge, information technology knowledge, culture, professional attitude, professional experience and technical skill were identified. became. Based on the findings, it can be concluded that for the professional education of students, it seems necessary and necessary to acquire knowledge, attitude and skills according to the developments of education and upbringing in the new era. The results of this research can be a basis for planners, researchers and practitioners in the field of education and training in the dimension of professional training..

1. PHD candidate of Curriculum Planning, Department of Counseling Educational Sciences, central Tehran Branch Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Associate Professor of Research Institute of Educational studies, Educational and Planning Organization, Tehran, Iran..

*Corresponding Author

Email: mosamie41@gmail.com

3. professor, Department of Educational Sciences and counseling, central Tehran Branch Islamic Azad university, Tehran, Iran.

4. Associate professor, Department of Educational Sciences, faculty of Humanities, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

The purpose of this research is to systematically study the components of professional education based on the competence of the second high school male students. The applied research method is a qualitative and research synthesis approach, and the strategy used is meta-synthesis, which is associated with inductive content analysis and then meta-synthesis of the analyzes performed. In order to find the components of the professional training model based on students' competence, recent researches have been selected in a systematic way.. The field of research is the research conducted in the last 10 years (studies related to professional education based on competence have been published in quantitative or qualitative form and reference books in the field of professional education, competence and educational competence of students) which Content analysis, categorization and screening were done and about 27 eligible studies and criteria were selected purposefully, coding and classification were done and patterns, theoretical foundations and main themes were extracted. Then, using qualitative content analysis, the three dimensions of knowledge competence, attitudinal competence and skill competence and 7 subclasses in the form of general and specialized knowledge, business knowledge, information technology knowledge, culture, professional attitude, professional experience and technical skill were identified. became. Based on the findings, it can be concluded that for the professional education of students, it seems necessary and necessary to acquire knowledge, attitude and skills according to the developments of education and upbringing in the new era. The results of this research can be a basis for planners, researchers and practitioners in the field of education and training in the dimension of professional training.

The purpose of this research is to systematically study the components of professional education based on the competence of the second high school male students. The applied research method is a qualitative and research synthesis approach, and the strategy used is meta-synthesis, which is associated with inductive content analysis and then meta-synthesis of the analyzes performed. In order to find the components of the professional training model based on students' competence, recent researches have been selected in a systematic way.. The field of research is the research conducted in the last 10 years (studies related to professional education based on competence have been published in quantitative or qualitative form and reference books in the field of professional education, competence and educational competence of students) which Content analysis, categorization and screening were done and about 27 eligible studies and criteria were selected purposefully, coding and classification were done and patterns, theoretical foundations and main themes were extracted. Then, using qualitative content analysis, the three dimensions of knowledge competence, attitudinal competence and skill competence and 7 subclasses in the form of general and specialized knowledge, business knowledge, information technology knowledge, culture, professional attitude, professional experience and technical skill were identified. became. Based on the findings, it can be concluded that for the professional education of students, it seems necessary and necessary to acquire knowledge, attitude and skills according to the developments of education and upbringing in the new era. The results of this research can be a basis for planners, researchers and practitioners in the field of education and training in the dimension of professional training.

The purpose of this research is to systematically study the components of professional education based on the competence of the second high school male students. The applied research method is a qualitative and research synthesis approach, and the strategy used is meta-synthesis, which is associated with inductive content analysis and then meta-synthesis of the analyzes performed. In order to find the components of the professional training model based on students' competence, recent researches have been selected in a systematic way.. The field of research is the research conducted in the last 10 years (studies related to professional education based on competence have been published in quantitative or qualitative form and reference books in the field of professional education, competence and educational competence of students) which Content analysis, categorization and screening were done and about 27 eligible studies and criteria were selected purposefully, coding and classification were done and patterns, theoretical foundations and main themes were extracted. Then, using qualitative content analysis, the three dimensions of knowledge competence, attitudinal competence and skill competence and 7 subclasses in the form of general and specialized knowledge, business knowledge, information technology knowledge, culture, professional attitude, professional experience and technical skill were identified. became. Based on the findings, it can be concluded that for the professional education of students, it seems necessary and necessary to acquire knowledge, attitude and skills according to the developments of education and upbringing in the new era. The results of this research can be a basis for planners, researchers and practitioners in the field of education and training in the dimension of professional training..

Keywords: Research synthesis؛ competency-based professional training؛ students

واکاوی مولفه‌های تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان پسر متوسطه دوم: یک مطالعه سنتز پژوهی

علی بختیاری^۱، مرتضی سمیعی زفرقندی*^۲، علی اکبر خسروی باد بادی^۳، فرشته افکاری^۴

چکیده

هدف این تحقیق، مطالعه نظام‌مند مولفه‌های تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان است. در این تحقیق، مولفه‌های تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان از تمام جوانب مورد بررسی قرار گرفته است. پژوهش حاضر از نوع هدف کاربردی، رویکرد به کار گرفته شده کیفی و از نوع سنتز پژوهی است که با انجام تحلیل محتوای استقرایی و سپس فراترکیب از تحلیل‌های انجام شده همراه است. برای یافتن ویژگی‌ها و مؤلفه‌های الگوی تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان، پژوهش‌های اخیر با روشی نظام‌مند انتخاب شده‌اند. میدان پژوهش تحقیقات انجام شده از پژوهش‌های ۱۳۹۶ و ۲۰۱۴ تاکنون است (مقالات و پایان نامه‌هایی که در رابطه با موضوع «تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان» به صورت کمی یا کیفی به چاپ رسیده‌اند و به صورت توصیفی یا با ارائه الگو مطرح شده‌اند و همچنین کتابهای مرجع در زمینه تربیت حرفه‌ای، شایستگی و شایستگی آموزشی دانش‌آموزان) که طی واکاوی محتوایی، دسته‌بندی و غربالگری انجام گرفته و ۲۶ پژوهش واجد شرایط و معیارهای مدنظر، بصورت هدفمند انتخاب شده، کدگذاری و طبقه‌بندی صورت گرفته و الگوها، پایه‌های نظری و مضامین اصلی استخراج شدند. سپس با استفاده از تحلیل محتوای کیفی سه بعد شناسایی شد که شامل شایستگی دانشی، شایستگی نگرشی و شایستگی مهارتی و ۷ زیرطبقه به شکل دانش عمومی و تخصصی، دانش کسب و کار، دانش فناوری اطلاعات، فرهنگ، نگرش حرفه‌ای، تجربه حرفه‌ای و مهارت فنی می‌باشد. بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، می‌توان چنین نتیجه گرفت که جهت تربیت حرفه‌ای دانش‌آموزان حصول شایستگی‌های دانشی، نگرشی و مهارتی با توجه به تحولات آموزش و پرورش در عصر جدید لازم و ضروری به نظر می‌رسد. نتایج این پژوهش می‌تواند مبنایی برای برنامه‌ریزان، پژوهشگران و دست‌اندرکاران حوزه تعلیم و تربیت در بعد تربیت حرفه‌ای باشد.

کلیدواژه: سنتز پژوهی، تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی، دانش‌آموزان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

تحول روز افزون دنیا و کمبود رو به رشد فنی‌کاران ماهر به همراه رواج مجدد علاقه به ایجاد بستر آموزش و پرورش برای دانش‌آموزانی که برنامه‌ای برای ادامه تحصیل در دانشگاه ندارند، آموزش فنی و حرفه‌ای را

۱. دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی و مشاور، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. دانشیار، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، ایران.

Email: mosamie41@gmail.com

* نویسنده مسئول:

۳. دانشیار، گروه علوم تربیتی و مشاور، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. دانشیار، گروه علوم تربیتی و مشاور، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

در کانون توجه قرار داده است. افزایش دسترسی به این نوع آموزش در راستای حفظ دانش‌آموزان در نظام آموزش و پرورش و در عین حال، تربیت آنان برای پر کردن فاصله موجود در بخش فنی‌کاران ماهر، از اهمیت به سزایی برخوردار است. امروزه چگونگی ترکیب آموزش فنی و حرفه‌ای با آموزش علمی و عمومی بدون به خطر انداختن روش‌های فعلی آموزش علمی و عمومی است از چالش‌های بزرگ سیستم آموزش است (وزگلهرمی^۱، ۲۰۱۲).

تربیت کلیه فعالیت‌های آموزشی متناسب با سطح دانش، مهارت و نگرش تربیتی به منظور ایجاد توانمندی‌های لازم در او با هدف کسب قدرت در تولید یا بهره‌برداری از منابع موجود به درآمدی آوردن دست به برای وجه بهترین و مشروع، توزیع ثروت میان همه افراد جامعه میانه روی در مصرف و بهره‌مندی از آن با در نظر گرفتن شریعت الهی به منظور رسیدن به کمال و سعادت مطلوب است. امروزه تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص و کارآمد از عوامل کلیدی و انکارناپذیر در توسعه اقتصادی و اجتماعی هر کشور محسوب می‌گردد و هر نوع سرمایه‌گذاری کلان در بخش‌های مختلف اقتصادی نیازمند برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در بخش نیروی انسانی و توسعه منابع این نیرو می‌باشد. نظام جمهوری اسلامی ایران بر پایه ایمان به کرامت و ارزش‌های والای انسان یکی از راه‌های تأمین قسط و عدل استقلال، سیاسی، اقتصادی اجتماعی و فرهنگی و نیز هیچ همبستگی ملی را استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها داند. هیچ ملتی نمی‌تواند اثر تکنولوژی را در جهان امروز انکار کند. در حقیقت پیشرفت‌های پرشتاب در همه رشته‌های فنی و صنعتی در دهه‌های اخیر خطوط اساسی تمدن کنونی را تعیین کرده است. اگر قرار باشد که از تکنولوژی به درستی و در جهت رفاه، انسان نه انهدام او حداکثر بهره را ببریم لازم است پا به پای این دگرگونی‌ها در تربیت حرفه‌ای نیز به پیشرفت‌هایی دست یابیم. خوار شمردن تربیت حرفه‌ای به بهانه اینکه ماهیتی فرومایه دارد در واقع ستیز با واقعیت‌های زندگی نوین و روی گرداندن از فرصت‌هایی است که برای بهتر کردن زندگی پیش می‌آید. توصیه یونسکو درباره تربیت حرفه‌ای این است که تربیت حرفه‌ای باید بخش مکمل نظام آموزشی همه جانبه باشد و به این سبب باید به محتوای فرهنگی آن توجه کافی بشود (موسی زاده و همکاران، ۱۳۹۶).

تربیت حرفه‌ای در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰) در کنار سایر بخش‌ها به آن اشاره شده است. این سند به عنوان نقشه راه آموزش و پرورش برای ایجاد تغییر اساسی و با هدف پرورش تربیت یافتگانی در تراز جمهوری اسلامی ایران و دارای شایستگی‌ها هماهنگ با نیازهای فعلی مملکت در نظام آموزش و پرورش آغاز شده است. اهتمام به توسعه کمی و کیفی تربیت حرفه‌ای دوره متوسطه، همگام با تغییر آرام ساختار آموزشی و استقرار نظام ۳-۳-۳، یکی از کارهای اساسی در راستای تغییر اساسی

^۱ Wes Guilherme

است. از جهت در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰) به موضوع تربیت حرفه ای و شایسته گزینی اشاره شده است.

آموزش و پرورش در حال حاضر با تغییرات و چالش های زیادی مواجه است (پوترا و همکاران^۱، ۲۰۲۱). تحولات جدید تا حدی از جریان جاری اطلاعات و دانش می آیند (کانو و شیلانی^۲، ۲۰۲۱). دانش در همه زمینه ها در حال گسترش است (لیو و کورما^۳، ۲۰۲۱)، در حالی که بسیار سریع از طریق جدید گسترش می یابد. این پدیده پیامدهای متعددی برای نظام آموزشی دارد در میان گرایش فزاینده ای به توسعه ی حرفه ای بر حسب مهارت ها و توانایی ها وجود دارد که دانش آموزان باید در این زمینه توسعه یابند (پوترا و همکاران، ۲۰۲۱).

در مواجهه با تغییرات دائمی به عنوان ویژگی بارز عصر ما، مجموعه عناصر تشکیل دهنده سیستم آموزشی است که منسوخ شده است. به طور کلی، می توان گفت که در مقایسه با موقعیت های آموزشی کلاسیک با محوریت کلاس درس و فعالیت معلم، آموزش امروزی با محوریت فعالیت خودمختار دانش آموز مورد حمایت قرار می گیرد (چنگ و دینگ^۴، ۲۰۲۱).

چالش بزرگی که برای همه سازمان های آموزشی امروز مشترک است با تعریف ماموریت خود و چشم انداز جدید آموزشی و تربیتی است (یونسکو^۵، ۲۰۲۲) در هم شکستن ساختارهای قدیمی به سازه های انعطاف پذیرتر این اجازه را می دهد با محیط های در حال تغییر سازگار شود (هاستد و اولسن^۶، ۲۰۲۲). تربیت حرفه ای از دیرباز مورد توجه بوده است. به طور کلی فرهنگ ها، ایدئولوژی ها و تمامی تمدن ها و ادیان بشری و الهی به انحای مختلف و به طور تلویحی یا تصریحی تعلیم حرفه ای خود را به پیروان و وابستگاه خود آموزش داده اند. تربیت حرفه ای در کشور ما نیز از ابتدا تاکنون مسیرهای متعددی را پیموده است و در طی سال ها در شیوه ها و چگونگی آموزش های فنی و حرفه ای تغییراتی مشاهده شده است. اما با وجود به کارگیری سیاست ها و راهبردهای متعدد برای تحول در ساحت تربیت حرفه ای، برون داد نظام آموزشی در این مورد با چالش های اساسی روبه روست (اصغر نژاد و همکاران، ۱۳۹۹).

وضعیت در حال تغییر آموزش فشار مداوم زیادی را بر مؤسسات آموزشی برای توجه به الگوهای جدید و هم سو با شرایط متفاوت قرن ۲۱ اعمال کرده است (ریورس^۷، ۲۰۱۹). آموزش مبتنی بر شایستگی یک الگوی جایگزین است که اخیراً به دلیل پتانسیل بالای خود برای ارائه آموزش منعطف، ارزان و با کیفیت به رسمیت شناخته شده است. در این نظام آموزشی اغلب برنامه های درسی بر اساس مجموعه ی تعریف

۱. Potra, S., Pugna, A., Pop, M. D., Negrea, R., & Dungan, L.

۲. Konno, N., & Schillaci, C. E.

۳. Liu, L., & Corma, A.

۴. Cheng, H. Y., & Ding, Q. T.

۵. UNESCO

۶. Hustad, E., & Olsen, D. H.

7. Rivers C, Gibson, S Contreras E, et al

شده‌ای از شایستگی‌ها یا نتایج یادگیری تدوین می‌شود و محتوای دوره تکالیف و وظایف و امتحانات برای کسب این شایستگی‌ها طراحی می‌گردد (تیلور^۱، ۲۰۱۶). توجه به شایستگی اغلب با عبارت «یادگیری دائمی است و زمان متغیر است» توصیف می‌شود (استارجیس^۲، ۲۰۱۵). شایستگی ادغام کارکردهای چندگانه و هماهنگی قابلیت‌ها است. ایجاد و توسعه شایستگی‌ها و مهارت‌ها در رابطه با آموزش‌های رسمی و غیررسمی و حرفه آموزشی همواره مطرح است (رابی و همکاران^۳، ۲۰۱۹).

آموزش مبتنی بر شایستگی یک مدل آموزشی است که در آن تعریف واضح و قابل اندازه‌گیری از شایستگی، رویه‌ها و روش‌های تحقق شایستگی‌ها وجود دارد (کالی و همکاران^۴، ۲۰۱۲). آموزش مبتنی بر شایستگی زمانی که به طور اثربخش اجرا شود می‌تواند این اطمینان را حاصل کند که دانش‌آموزان در مدرسه مهارت‌های مورد نیاز را فراگرفته‌اند. از طرفی این آموزش در بالا بردن مهارت علمی و عملی دانش‌آموزان نقش تعیین‌کننده‌ای دارد (یانچک^۵، ۲۰۲۰).

شایستگی‌ها به عنوان صلاحیت‌های لازم برای انجام موفقیت آمیز شغل تعریف شده است. این صلاحیت‌ها مشمول مهارت‌ها، دانش، توانایی‌ها و ویژگی‌های شخصی است (ساوا و اولونیتس^۶، ۲۰۰۸؛ به نقل از ژاو و همکاران^۷، ۲۰۲۰). اصطلاح شایستگی به خصوصیات شخصی افراد اشاره دارد که در تحقق عملکرد برتر نقش دارد. به زعم او ویژگی‌های شخصیتی افراد شامل مجموعه‌ای از دانش، مهارت‌ها، ویژگی‌ها، عوامل انگیزشی و خودپنداره شخصی است و این ویژگی‌ها را می‌توان با توسعه منابع انسانی پرورش داد و دوباره احیاء کرد (سلمان، و همکاران^۸، ۲۰۲۰).

ایوانز و وندر^۹ (۲۰۱۸) معتقدند آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی باید از یادگیری پشتیبانی کند که در آینده برای دانش‌آموزان مثمر ثمر باشد. با این حال طبق نظر بویر و باکلو^{۱۰} (۲۰۱۹) اکنون محیط یادگیری یا آموزشی با روش مبتنی بر شایستگی همسویی ضعیفی دارد. علاوه بر این برای پیگیری جنیش آموزش پیشرو، آموزش باید کمتر روی یک محیط یادگیری سنتی متمرکز شود تا از این طریق دانش‌آموزان برای نقش‌های که در جامعه ایفاء می‌کنند آماده شوند. از طرفی وضعیت فعلی جامعه و تمرکز بر تربیت مبتنی بر شایستگی در روند آموزش حرفه‌ای نیاز به تجدیدنظر دارد چرا که نیازهای بازار کار فعلی دستخوش تغییر و تحول شده است و آموزش‌های گذشته پاسخگوی نیازهای آینده نیست.

1. Taylor

2. Sturgis C

3. Raby, K. L., Roisman, G. I., Labella, M. H., Martin, J., Fraley, R. C., & Simpson, J. A

4. Collie Et Al

5. Yanacheak

6. . Salavou & Avlonitis

7. Xue Et Al

8. . Salman, Et Al

9. Evans & Vander

10. . Boyer & Bucklew

(کوکونوا و همکاران^۱، ۲۰۲۰). افزون بر این ارزیابی شایستگی دانش آموزان همچنان چالش برانگیز است (براملی و همکاران^۲، ۲۰۲۰).

دانش آموزان در هر کشور به عنوان آینده سازان و نیروی بالقوه آن کشور دارای اهمیت زیادی هستند. اگرچه تمامی دوران تحصیل مهم تلقی می شود اما بسیاری دوره نوجوانی را دارای اهمیت بیشتری می دانند. مقطع متوسطه یکی از دوره هایی است که از نظر بسیاری از روانشناسان به لحاظ شرایط خاص آن، دارای اهمیت زیادی است. نوجوانان در این دوره نیازهای متفاوتی داشته و شرایط متفاوتی را نیز تجربه می کنند. این شرایط می تواند بر جنبه های مختلف زندگی آنان از جمله، عملکرد تحصیلی آنها تاثیر داشته باشد (ابوالعالی الحسینی، موسوی، میر هاشمی، ۱۳۹۶).

در واقع هدف کلی آموزش مبتنی بر شایستگی این است که اطمینان حاصل شود که فراگیران دانش و مهارت های لازم برای موفقیت در تحصیل، شغل و زندگی را کسب کرده اند (آموزش عالی اونتاریو^۳، ۲۰۱۶). امروزه این رویکرد آموزشی به طور فزاینده ای فراگیر و محبوب شده و بسیاری از مؤسسات در حال طراحی برنامه های آموزش مبتنی بر شایستگی هستند (دانشگاه گاورنورس غربی^۴، ۲۰۱۷).

در ایران در سال های اخیر سازمان های مختلف آموزشی دولتی و غیردولتی به دلیل کسب مزیت رقابتی به موضوع شایستگی دانش آموزان توجه بیشتری داشته اند. به طوری که برخی از این سازمان ها سعی کرده اند مؤلفه های شایستگی یا مدل های شایستگی خود را طراحی کنند. در آموزش و پرورش، تحقیقات مختلفی در مورد اهمیت استفاده از آموزش مبتنی بر شایستگی، الزامات و چالش های آن انجام شده است، اما بر اساس تحقیقات انجام شده توسط محقق، اکثر پژوهش ها رویکردی توصیفی داشته و به الگوی تربیت حرفه ای مبتنی بر شایستگی دانش آموزان پرداخته نشده است. به طور کلی عدم شایستگی باعث می شود تا دانش آموزان نتوانند استعداد های خود را شکوفا کرده، عملکرد تحصیلی مطلوبی نداشته و مشکلات تحصیلی بیشتری را تجربه نمایند.

موضوع تربیت امروزه، نه تنها در جوامع و خانواده های کشورمان مورد توجه قرار گرفته و هر پدر و مادری آرزو می کند که فرزندان خود را طبق رهنمود های صحیح و اصول و ارزش های الهی تربیت کرده و در نهایت فرزندی رشد یافته و کارآمد داشته باشد بلکه اهداف عالی و اخلاقی تعلیم و تربیت از مهم ترین دغدغه های جهانی است. لذا تحقیق حاضر بنا دارد که از طریق سنتز پژوهی و جمعیت و ترکیب یافته ها، تعارضات موجود در ادبیات را برطرف، حدود مرزهای تعمیم رامشخص و ضمن استخراج مؤلفه های

^۱ . Koknova et al

^۲ . Bramley et al

^۳ . Ontario Ministry of Education

^۴ . Western Governors University

مناسب، موضوعات اصلی را برای تحقیقات آینده مشخص نماید. در همین راستا سوال زیر مطرح خواهد گردید: تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دارای چه مؤلفه‌های است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع هدف کاربردی، رویکرد به کار گرفته شده کیفی و از نوع سنتز پژوهی و راهبرد مورد استفاده فراترکیب است که با انجام تحلیل محتوای استقرایی و سپس فراترکیب از تحلیل‌های انجام شده همراه است. در این تحقیق مقولات و مضامین اصلی استخراج و بعد از کدگذاری و انتخاب مقولات اصلی، ترکیبی از این مقولات انجام شد که منجر به طراحی یک چهارچوب تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان گردید. میدان پژوهش، مقالات و پایان‌نامه‌هایی که در رابطه با موضوع «تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان» به صورت کمی یا کیفی به چاپ رسیده‌اند و به صورت توصیفی یا با ارائه الگو مطرح شده‌اند و همچنین کتابهای مرجع در زمینه تربیت حرفه‌ای، شایستگی و شایستگی آموزشی دانش‌آموزان انتخاب می‌شوند. جهت تحلیل محتوای کیفی به روش سنتزپژوهی کلیه منابع اکتشافی با هدف استخراج مفاهیم تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان و شناسایی مولفه‌ها با روش هدفمند و گلوله برفی استفاده شده است. در این پژوهش از تحقیقات داخلی و خارجی این حوزه استفاده شده است. پایگاه‌های اطلاعاتی که این مقالات از آنها انتخاب شده‌اند شامل اریک، ساینس دایرکت، اسپرینگر، اسکوپوس، الزیور، پایگاه مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پرتال پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پایگاه نشر کنفرانس‌های کشور، پایگاه مجلات تخصصی نور و سامانه نشریات کشور بود. معیار ورود پژوهش‌ها در این مطالعه مرتبط بودن باهدف پژوهش بوده است. در جهت بررسی موضوع مجموعاً تعداد ۶۰ مقاله انتخاب و چکیده مقالات مورد بررسی قرار گرفت. از مجموع تحقیقات انتخاب شده، تعدادی از آنها به دلایلی چون: عدم اطلاعات کافی در زمینه اهداف تحقیق، انجام بررسیها صرفاً در یک منطقه خاص، پژوهش‌هایی که با عناوین و اهداف یکسان انجام شده بودند و پژوهش‌های فاقد الگوی روش شناختی مناسب، برای ورود به تحلیل نهایی مناسب نبودند و از فرایند تحلیل خارج و در نهایت با توجه به ملاک‌های پژوهش و بررسی عناوین، چکیده و متن کامل و به اشباع رسیدن داده‌های مورد نیاز، تعداد ۲۶ نمونه به صورت هدفمند انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت. داده‌ها و نتایج یافته‌های پژوهشی در ۳ بعد مفاهیم، مقولات و مقولات هسته‌ای (اصلی) طبقه‌بندی و تحلیل شدند. داده‌ها و منابع مورد استفاده در چند مرحله پالایش و استخراج و مورد استفاده قرار گرفتند.

یافته‌ها

جدول ۱. مولفه های استخراج شده در تحقیقات خارجی

نویسنده	سال	عنوان	نتایج
جی لارا و همکاران ^۱	۲۰۲۰	دانش در مورد شایستگی‌های مدیریتی	بین شایستگی دانشجویان برحسب ملیت و جنسیت با هم متفاوت است. همچنین مشخص گردید که بین شایستگی مدیران برحسب فرهنگ تفاوت وجود دارد.
لیسنروا و اربانوا ^۲	۲۰۲۰	شایستگی‌های مدیریتی و نیاز به آموزش مدیران ارشد مدارس	آموزش بیشتر شایستگی‌های مدیریتی عمدتاً مدیریت منابع انسانی، مدیریت مالی، ارائه بازخورد مؤثر و تدوین برنامه‌های توسعه شغلی مدنظر است
مک‌گاری و مک‌دوناخ ^۳	۲۰۱۹	شایستگی‌های دیجیتال در آموزش معلمان	شایستگی‌های دیجیتالی در آموزش معلمان در چهار بخش اصلی قابل دسته‌بندی است در بخش نخست شایستگی فنی، در بخش دوم شایستگی‌های اخلاقی، در بخش سوم شایستگی پداگوژی و در بخش چهارم شایستگی نگرشی قرار داشت.
آسپین و جانسون ^۴	۲۰۱۹	شایستگی‌های ارتباطی در آموزش معلمان: تحلیل مفهوم و گزارشی از یک مطالعه مقدماتی انجام دادند.	شایستگی‌های ارتباطی معلمان تأثیر مثبتی بر عملکرد دانش آموزان و رشد اجتماعی آن‌ها دارد.
سیامسیه، روزان و هرینتی ^۵	۲۰۱۹	چالش‌های آموزش مهارت آموزی مدیریت کسب و کار در دانشکده حرفه‌ای مالزی	شایستگی دانش و تدریس استفاده مطلوب از ICT بهره مندی از اطلاعات به روز، طراحی آموزشی مناسب و یادگیری مستمر از جمله صلاحیت‌های مورد نیاز مربیان رشته مدیریت کسب و کار است.
فراسر، دوینگنان، استوارت و رادریگویز ^۶	۲۰۱۹	استراتژیهای موفق برای ایجاد مهارت‌های استخدام از فارغ التحصیلان آموزش و پرورش فنی و حرفه ای	نگرش مثبت، برقراری ارتباط خوب کارگروهی خودمدیریتی تمایل به یادگیری مهارت تفکر، انعطاف پذیری توآوری، کارآفرینی مولفه های شایستگی های مربیان را تشکیل میدهند

¹ J. Lara, F., Mogorrón-Guerrero, H., & Ribeiro-Navarrete, S.² Lisnerova, R., & Urbanová, E.³ McGarr, O., & McDonagh, A.⁴ Aspelin, J., & Jonsson, A.⁵ Syamsiah, M., Ruhizan, M. Y., & Haryanti, M. A.⁶ Fraser, C. J., Duignan, G., Stewart, D., & Rodrigues, A.

او سوزن و ون در بیجل ^۱	۲۰۱۹	بررسی مکانیسمهای استفاده شده توسط استادان و مربیان برای حفظ دانش و مهارتها در بخش صنعت دانشکده های فنی و حرفه ای	مربیان اغلب فاقد تجارب کار در محیطهای واقعی هستند و تمایل دارند دانش خود را با استفاده از مکانیسمهای غیر رسمی مانند مطالعه و عملکرد تحصیلی به روز نمایند.
اسمائیل و همکاران ^۲	۲۰۱۷	شایستگی‌های معلمان مالزی در آموزش فنی و حرفه ای	نتایج نشان داد مهارت فناوری اطلاعات و ارتباطات دانش فنی و عملی مهارتهای آموزشی و تدریس از شایستگیهای اساسی معلمان آموزش فنی و حرفه ای است. فقدان آموزش کافی و تجربه عملی در حوزه تخصصی از مشکلات عمده معلمان مالزی در بخش آموزش فنی و حرفه ای می‌باشد.
سرن حمیسو و صالح ^۳	۲۰۱۷	تعیین شایستگیهای مربیان آموزش فنی و حرفه ای موسسه های آموزشی نیجریه	شایستگی ذهنی قدرت تحلیل و سازماندهی، سازمانی کسب و کار و کارآفرینی و عملی مهارتهای فنی از شایستگیهای تعیین کننده حوزه مربیان آموزش فنی و حرفه ای
او راز بایواوا ^۴	۲۰۱۶	شایستگی حرفه ای معلمان در عصر جهانی سازی	شایستگی های تخصصی اجتماعی، مسئولیت اجتماعی شخصی و فردی از شایستگی اساسی حرفه معلمی است. مهارت در زبان خارجی در سطح مود نیاز، اخلاق آموزشی و حرفه ای مشارکت در پروژههای آموزشی آگاهی بین فرهنگی توانایی ایجاد ارتباط، پذیرش تفاوتهای فرهنگی، تحمل، ابتکار، خلاقیت تفکر انتقادی مهارت در فناوری اطلاعات و ارتباطات از جمله مولفه های فرعی شایستگی است.
آنور ^۵	۲۰۱۶	ادراک دانش آموزان و معلمان از ویژگیهای آموزش موثر در مدارس حرفهای ایالات متحده	قابل دسترس بودن دارای اعتماد به نفس خلاقیت و جذابیت ارتباط موثر انعطاف پذیری، توانایی تفکر بالا، شنونده خوب و مدیریت کلاس از جمله ویژگیهای معلمان برای آموزش اثربخش است.
زله و همکاران ^۶	۲۰۱۶	طراحی و اجرای برنامه آموزش پزشکی در جهت انتقال شایستگی‌ها	آن‌ها در بعد اهداف به دانش کاربردی، در بعد محتوا به همکاری مدرس و یادگیرنده، در بعد ابزارهای سنجش به مقیاس‌های چندمنظوره، اشاره داشتند

¹. Oosthuizen, L., & Van der Bijl, A.

². Ismail, Khuzainey & Nopiah, Zulkifli & Rasul, Md. Mustaur & Leong, P.

³. Sern, L. C., Hamisu, M., & Salleh, K. M.

⁴. Orazbayeva, K. O.

⁵. Anuar, A.

⁶ Zeller, M. P., Sherbino, J., Whitman, L., Skeate, R., & Arnold, D. M.

زندلر، سیتز و کلدت ^۱	۲۰۱۶	مدل مبتنی بر شایستگی جهت توسعه فرایند آموزش کامپیوتر	این مدل شامل چهار بعد دانش، مهارت‌های شناختی، مهارت‌های عملی و نگرش می‌باشد.
کوان، ودهلم و کمودی ^۲	۲۰۱۴	بررسی شایستگیهای آموزشگران بر مبنای مدل انجمن آموزش و توسعه آمریکا به روش کمی و کیفی	شایستگی های تخصصی شامل مربیگری مدیریت دانش مدیریت برنامه های یادگیری ارزیابی تأثیرات یادگیری تکتولوژیهای آموزشی ارائه درسی مدیریت تغییر بهبود عملکرد و طراحی آموزشی و شایستگیهای پایه شامل مهارتهای فردی مهارتهای بین فردی مهارتهای شغلی سواد فنی و دانش فنی است.

¹. Zendler, A., Seitz, C., & Klautdt, D.

². Kwon, S., Wadholm, R. R., & Carmody, L. E.

جدول ۲. مولفه‌های استخراج شده در تحقیقات داخلی

نویسنده	سال	عنوان	نتایج
نیکوروش همکاران	و ۱۴۰۰	الگوی آموزش مبتنی بر شایستگی هنرستان‌های فنی‌وحرفه ای و کاردانش: نظریه داده بنیاد	۴ مقوله اصلی (لزوم کاربردی نمودن آموزش، تربیت نیروی انسانی ماهر، اشتغال و تراکم غیر منطقی داوطلبین در رشته‌های نظری)، پدیده اصلی از دو مقوله جنبه عینی شایستگی (دانش و مهارت) و جنبه ذهنی شایستگی (نگرش، بینش، توانایی و انگیزه)، شرایط زمینه‌ای از ۴ مقوله اصلی حمایت‌ها؛ عوامل اقتصادی؛ اقدامات آموزش و پرورش؛ عوامل فرهنگی؛ شرایط مداخله‌گر از ۳ مقوله اصلی و ۹ مقوله فرعی شامل توانمندسازی هنرآموزان؛ عوامل آموزشی؛ اقدامات آموزش و پرورش؛ و راهبردها از دو مقوله اصلی اقدامات آموزش و پرورش و توانمندسازی (هنرجویان) و پیامدها از دو مقوله اصلی فردی و اجتماعی تشکیل شده است.
موقر همکاران	و ۱۴۰۰	طراحی و اعتباریابی مدل شایستگی برای توسعه آموزش مبتنی بر شایستگی در رشته کارشناسی پرستاری	شایستگی-های رهبری و مدیریتی با بار عاملی ۸۹/، از بیشترین اثر تبیین‌کنندگی در این مدل برخوردار بودند. سپس به ترتیب شایستگی-های اجتماعی و فرهنگی؛ بین حرفه‌ای و جهانی؛ آموزشی و پژوهشی هر سه با بار عاملی ۸۷/؛ شایستگی-های بین فردی و ارتباطی با بار عاملی ۸۶/؛ شایستگی-های فناوری اطلاعات و مدیریت دانش با بار عاملی ۸۲/؛ شایستگی-های فردی با بار عاملی ۸۱/؛ شایستگی-های حرفه-ای و تخصصی با بار عاملی ۷۹/، و شایستگی-های اخلاقی و رفتاری با بار عاملی ۷۵/، در مرتبه‌های بعدی قرار گرفتند.
کاظمی همکاران	و ۱۴۰۰	طراحی و ارائه مدل کیفی شایستگی‌های حرفه ای مدرسان	مدل کیفی شایستگی‌های حرفه ای مدرسان دانشگاه علمی کاربردی کشور در نه بعد شایستگی‌های دانش تخصصی، شایستگی‌های تدریس، شایستگی‌های توانایی‌های حرفه‌ای، شایستگی‌های مهارت‌های حرفه‌ای، شایستگی‌های نگرش حرفه‌ای، شایستگی‌های اجتماعی، شایستگی‌های فرهنگی، شایستگی‌های دانش سازمانی و شایستگی‌های ارتباطی ارائه شد.
صحبت لو و نادری	و ۱۴۰۰	تأملی آینده پژوهانه بر تربیت حرفه ای در نظام آموزشی ایران	تربیت حرفه ای در ایران از فقر پژوهشی بویژه در حوزه ی پژوهشهای بنیادی و کاربردی به معنای کاربرد نظریه ها در حوزه ی عمل در تنگنا قرار دارد. نظام آموزش و پرورش حرفه ای رسمی در ایران به لحاظ اجرا، مدرسه محور و به لحاظ برنامه ریزی از سطح تمرکز بالایی برخوردار است.
موسوی	۱۳۹۹	شناسایی شایستگی‌های حرفه‌ای هنرآموزان بخش صنعت	شایستگی‌های حرفه‌ای هنرآموزان بخش صنعت در ۵ حیطه، ۱۹ مقوله اصلی و ۶۰ مقوله فرعی شناسایی شدند. آگاهی از بازار کار، دانش فنی و حرفه‌ای زمینه صنعت، دانش تربیتی، دانش سازمانی، شرایط عمومی، روانی-حرکتی، اشتیاق شغلی، فناوری اطلاعات و صنعت، مربی-گری و مرشدی، مهندسی ایمنی و بهداشت محیط کار، مدیریت و سازماندهی محیط یادگیری، توانایی ادراکی و ذهنی، ارتباطات بین فردی موثر، تعامل سازنده و مشارکت با محیط بیرونی، نگرش سیستمی و جامع به آموزش فنی و حرفه‌ای، رویکرد خود توسعه‌ای، خوش-بینی به مهارت آموزی، نگرش کارآفرینانه و تولید محور و نگرش ارزشی به کسب و کار مولفه‌های شایستگی را

تشکیل دادند. شناسایی و توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای هنرآموزان یک برنامه-ریزی استراتژی مهم برای بهبود و تضمین کیفیت آموزشی است.			
اصغر نژاد همکاران	و	۱۳۹۹	تبیین مؤلفه‌های تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی و تحلیل جایگاه آن
باغشاهی همکاران	و	۱۳۹۹	سنتز پژوهی مؤلفه‌ها و شاخص‌های شایستگی‌های کلیدی منابع انسانی در دستگاه‌های اجرایی
قهاری همکاران	و	۱۳۹۸	تحلیل محتوای کتاب-های درسی فنی و حرفه‌ای از نظر میزان توجه به شایستگی‌های حرفه‌ای
شجاعی همکاران	و	۱۳۹۸	طراحی الگوی شایستگی‌های برنامه درسی کارآفرین محور در رشته علوم تربیتی
نادری همکاران	و	۱۳۹۸	سیر تحول فلسفه تربیت حرفه‌ای در نظام آموزشی ایران
کدخدایی همکاران	و	۱۳۹۶	طراحی الگوی آموزش دانشگاهی مبتنی بر شایستگی برای رشته-های علوم انسانی
کبیری همکاران	و	۱۳۹۶	عین شایستگی‌های پایه مورد انتظار از دانش‌آموزان پایه هشتم در علوم تجربی و مقایسه آن‌ها با تأکیدات برنامه درسی علوم ایران

چارچوب مفهومی تربیت حرفه‌ای را می‌توان در سه مؤلفه دانش، نگرش و مهارت تدوین کرد که خرده مؤلفه‌های خلاقیت و نوآوری و سخت‌کوشی با فراوانی بیشتر در رتبه‌های اول و خرده مؤلفه‌های درک موقعیت و سازگاری با فراوانی کمتر در رتبه‌های آخر قرار گرفتند

شایستگی‌های کلیدی منابع انسانی در دستگاه‌های اجرایی شامل ۴ مؤلفه ویژگی-های فردی (۳۶ شاخص)، دانش (۱۶ شاخص)، مهارت (۲۳ شاخص) و ارزش (۳۶ شاخص) می‌باشد.

مؤلفه شایستگی فنی، بیشترین فراوانی مربوط به شاخص مهارت با ۷۲ فراوانی و در مؤلفه شایستگی‌های غیرفنی، بیشترین فراوانی مربوط به شاخص مهارت کسب و کار با ۱۵۴ فراوانی است.

متغیرهای سیاست گذاری و مدیریت حرفه ای کسب وکار آموزشی و یادگیری، مدیریت فناوری اطلاعات، تصمیم گیری و حل مسئله، تعاملات و ارتباطات موثر، مدیریت و رهبری و مدیریت یادگیری و توسعه منابع انسانی اثر مستقیم و مثبت معناداری بر ساختار برنامه درسی مبتنی بر کارآفرینی در رشته علوم تربیتی دارند.

مرور پیشینه نظری و عملی پژوهش در ایران نیز نشان می‌دهد، نظام آموزشی کشور به طور مشخص فاقد فلسفه اعلام شده تربیت حرفه‌ای بوده است. روشن نبودن فلسفه تربیت حرفه-ای، یک خلاء در هر نظام آموزشی محسوب می‌شود. روشن است که دارا بودن پشتوانه فلسفی به تنهایی کافی نیست، بلکه ثبات و سیاست-های مالی دولتی نیز می تواند به موفقیت طرح های تربیت حرفه‌ای کمک نماید.

شایستگی در بستر شرایط علی (تغییر رویکرد از آموزش سنتی به آموزش مبتنی بر شایستگی)، بستر شرایط زمینه‌ای (بررسی بنیاد نظری، بافت و یادگیرندگان) و بستر شرایط مداخله‌گر (درونی سازی فرهنگ دانشگاهی برای سهولت در تغییر) به وقوع می‌پیوندد.

اگر چه برخی از شایستگی‌ها مورد تاکید برنامه درسی علوم ایران قرار گرفته است ولی یازده شایستگی استفاده از علوم، دانش به‌کارگیری ابزار علمی و انجام عملیات ریاضی در شایستگی‌های دانشی و کاربردی، تلفیق دانش، تبیین علمی پدیده‌های طبیعی و نقد دیگران در شایستگی‌های مفاهیم سطح بالا، استفاده از مدل‌ها در شایستگی‌های کار با مدل‌ها و نمودارها، ارزشیابی شواهد و استدلال علمی در شایستگی‌های کاوشگری علمی و حمایت از کاوشگری به‌همراه دیدگاه تردیدآمیز به علم در شایستگی‌های نگرشی مورد تاکید برنامه درسی علوم ایران قرار نگرفته بود.

از مجموع اطلاعات گردآوری و کدگذاری‌ها، مقوله‌های نزدیک به هم در یک مقوله هسته‌ای یا اصلی جای می‌گیرند. در پاسخ به سوال پژوهش با توجه مستندات می‌توان گفت که پیشینه‌های استخراج شده (محقق ساخته) از جدول زیر استخراج شد:

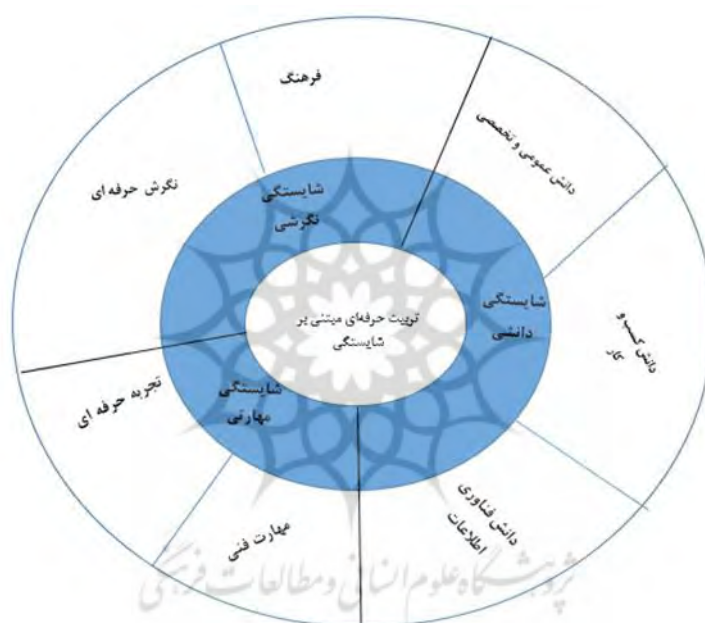
جدول ۳. کدگذاری محوری و فراترکیب مبانی نظری و پژوهشی جهت استخراج مقولات مربوط به تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی

مضمون	مقوله	مفاهیم
شایستگی دانش	دانش عمومی و تخصصی دانش کسب و کار دانش فناوری اطلاعات	محاسبه و ریاضی، سواد رایانه ای، آشنایی با مشاغل، آشنایی با قوانین کار، گردآوری اطلاعات، دانش محیطی و موقعیتی، مستند سازی، دانش رویه ای، آگاهی از استانداردها، مصلحت اندیشی، خردمندی، دانش عمومی، دانش راهبردی، دانش تخصصی، دانش کارآفرینی، دانش کسب و کار، آشنایی با مدیریت کسب و کار، شناخت ویژگیهای اقتصاددانشی، دانش ارتباط با بازار کار، دانش ارتباط با بازار کار و صاحبان کسب و کار، دانش بازاریابی حرفه ای، دانستن درمورد اولویتهای اشتغال، دانش واطلاعات بنیادی درمورد چالش‌های بازار کار، گسترش منظم دانش درمورد تغییرات ثابت بازار کار، آگاهی از توسعه تکنولوژیکی در صنعت، دانش درآمدزایی از ابزار صنعتی مدرسه، دانش توانمندسازی ایده ها، آموزش یادگیرنده محوری بهره گیری از منابع غیر رسمی، دانش بکارگیری سرمایه های انسانی، پایش دانش موجود در محیط بیرون و درون سازمان، مورد تحلیل قرار دادن دانش موجود، گزینش دانش موجود، کسب دانش موجود با استفاده از ابزارها و ساز و کارهای مرتبط و از دسترس خارج شدن دانش نامرتبط به اشتراک گذاشتن دانش کسب شده از طریق فعالیتهایی چون رسمی سازی کدگذاری و سازماندهی تبدیل شدن دانش کسب شده به محصولات یا به ارزش خلق شده، دانش اصول مهارتها و وظایف کاری، توانایی انجام کار، توانایی برقرار ارتباط در سازمان، خلاقیت و نوآوری در انجام کار، دانش درست انجام دادن کار، دانش مربوط در ارتباط با احترام، دانش مدیریت منابع، شایستگی‌های مدیریت مالی، ارائه بازخورد مؤثر و تدوین برنامه‌های توسعه، شایستگی فنی، استفاده مطلوب از ICT بهره مندی از اطلاعات به روز، طراحی آموزشی مناسب و یادگیری مستمر، مهارت در زبان خارجی در سطح مورد نیاز، دانش کاربردی، مهارت‌های شناختی، دانش فنی،

	مدیریت دانش، مدیریت برنامه های یادگیری ، یادگیری تکنولوژیهای آموزشی،
شایستگی نگرشی	فرهنگ نگرش حرفه ای سختکوشی، تفکر خلاق، تفکر نقاد، پذیرش تغییرات، مدیریت تحول، مثبت اندیشی، انعطاف پذیری، درک موقعیت، درک درست از سیستم، آینده نگری، درستکاری، داشتن انگیزه بالا نسبت به روند آموزش، علاقه مندی به فعالیت در بخش صنعت، علاقه مندی به هنجریان، علاقه مندی به ارتباط با دانش آموزان، ایجاد و انتقال حس دوست داشتن و اشتیاق به کار به هنجریان، تعلق به کار فنی، رضایت شغلی، روحیه آموزش مهارتی، شوق یادگیری، شوق آموزش فنی و حرفه ای، حسن خلق، رعایت عدالت در شغل، جذاب و خوش قلب، دارای تعهد و وجدان کاری، رعایت اخلاق حرفه ای، نگرش، بینش، توانایی و انگیزه، لزوم تبدیل تفکر انتزاعی به عمل، فرهنگ آموزش، فرهنگ عمومی، شایستگی برحسب فرهنگ، شایستگی نگرشی، نگرش مثبت، برقراری ارتباط خوب کارگروهی، خودمدیریتی، تمایل به یادگیری، مهارت تفکر، انعطاف پذیری توآوری، کارآفرین، شایستگی ذهنی قدرت تحلیل و سازماندهی، مسئولیت اجتماعی شخصی و فردی آگاهی بین فرهنگی توانایی ایجاد ارتباط، پذیرش تفاوت های فرهنگی، تحمل، ابتکار، خلاقیت تفکر انتقادی دارای اعتماد به نفس خلاقیت و جذابیت ارتباط موثر انعطاف پذیری، توانایی تفکر بالا، شنونده خوب، نگرش دقیق،
شایستگی مهارتی	تجربه حرفه ای مهارت فنی خلاقیت و نوآوری، حل مساله، خودنظم دهی، آموزش به دیگران، مدیریت منابع، گزارش نویسی، هوش احساسی، کار تیمی، سازگاری، دقت و تصمیم گیری، مهارتهای فنی، مهارتهای فناوری، داشتن مهارتهای هفتگانه به ویژه رایانه و اینترنت، مهارت فناوری در بخش صنعت و کسب و کار، شناسایی وسایل و ابزارهای جدید و مورد نیاز آموزش فنی و حرفه ای، مهارتهای تکنیکی، مهارت شناختی، مهارت انسانی ادغام فرهنگ سازمانی، ارزیابی نیازها، برنامه های توسعه فردی، بودن نظم و انضباط مهارتهای فنی، مهارت های ادراک، مهارت استراتژیک، مهارت کاوش و حل - مساله، ترکیب یکپارچه دانش و مهارت کار تیمی مهارتهای ارتباطی مهارتهای روان شناختی مهارتهای علمی کاربردی لزوم توان بودن دانش، مهارت تجربه به تلفیق دانش و مهارت تربیت نیروی ماهر، شناسایی نیازمندیهای بازار کار عدم توازن تعداد فارغ التحصیلان و فرصتهای شغلی، شایستگی فنی، شایستگی های ارتباطی، تجارب کار، دانش فنی و عملی مهارتهای

آموزشی، کسب و کار و کارآفرینی و عملی مهارت‌های
فنی، مهارت‌های عملی، سواد فنی، تفکر استراتژیک، مشاوره و
راهنمایی، تبیین مسأله

الگوی مفهومی و چهارچوب نظری در حوزه مولفه‌های تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی می‌تواند به بهبود مطالعات نظری در این زمینه کمک شایانی نماید. پس از این سنتزپژوهی چارچوب‌های نظری و پژوهش‌های قبلی، می‌توان به الگوی مفهومی جدیدی دست یافت که شامل سه بعد (دانش، نگرش و مهارت) بوده که می‌تواند واکاوی مبحث تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان موثر باشد. این الگوی مفهومی در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۲. الگوی پیشنهادی (محقق ساخته)

براساس الگوی مفهومی مذکور، بعد شایستگی دانشی به عنوان یکی از مقوله‌های هسته‌ای در مولفه‌های تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان دارای سه مقوله فرعی دانش عمومی و تخصصی، دانش کسب و کار، دانش فناوری اطلاعات می‌باشد. بعد شایستگی نگرشی دارای دو مقوله فرعی فرهنگ و نگرش حرفه‌ای است. همچنین بعد شایستگی مهارتی این مفهوم شامل مقوله‌های فرعی تجربه حرفه‌ای و مهارت فنی است.

بحث و نتیجه گیری

تحقیقات نشان داده که تا به حال مطالعات پیشین حوزه تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی دانش‌آموزان تابع اطلاعات در دسترس بوده و فاقد الگویی جامع می‌باشد؛ در حالیکه آموزش مبتنی بر شایستگی در مدارس به ویژه فنی و حرفه‌ای و کاردانش نیازمند مدلی است که کلید آن در دست مدارس است؛ چراکه مدارس هستند که چگونه آموختن را به یادگیرندگان می‌آموزند به طوری که اگر آنها بتوانند در این نقش به خوبی ظاهر شوند می‌توانند بستر زندگی واقعی را برای دانش‌آموزان خود فراهم نمایند؛ از طرفی آماده سازی جوانان برای بازار کار یکی از مسئولیت‌های مهم نظام آموزشی هر کشور است و آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش به عنوان یک راه حل کارآمد برای کاهش بیکاری جوانان محسوب می‌شود زیرا با فراهم کردن زمینه ارتقای دانش مهارت و نگرش‌های مورد نیاز می‌تواند باعث توسعه اقتصادی کشورها شود. این مطالعه براساس نقش مهم تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی در مدارس و نبود الگویی مناسب، با هدف شناسایی ابعاد و مولفه‌های آن براساس رویکرد سنتز پژوهی انجام و مقوله‌های اصلی و فرعی مورد بررسی قرار گرفته و الگوی آن براساس سه بعد شناسایی شده شامل شایستگی دانشی، شایستگی نگرشی و شایستگی مهارتی و هفت زیرطبقه به شکل دانش عمومی و تخصصی، دانش کسب و کار، دانش فناوری اطلاعات، فرهنگ، نگرش حرفه‌ای، تجربه حرفه‌ای و مهارت فنی بود.

حوزه اول خاستگاه اولیه شکل‌گیری تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی است که شامل دانش عمومی و تخصصی، دانش کسب و کار و دانش فناوری اطلاعات می‌باشد. در این زمینه نامناسب بودن و ناکافی بودن دانش در آموزش‌ها و ارتباط ضعیف آن با بازار کار دارای اهمیت زیادی است که سبب می‌شود آموزش توانایی پاسخگویی نیازهای در حال تغییر بازار کسب و کار را نداشته و منجر به اشتغال نشود یکی از عوامل ایجاد کننده این ناهماهنگی عدم تطابق استانداردهای آموزشی با دنیای کار و تحولات سریع تکنولوژی است.

با توجه به پژوهش حاضر دانش‌آموزان علاوه بر دانش باید به شایستگی‌هایی از جمله شایستگی‌های نگرشی در زمینه فرهنگ و نگرش حرفه‌ای مجهز باشند. امروزه دانش‌آموزان به نگرش مثبت، خلاقیت داشتن، روحیه کار و نوآوری، مهارت‌های حل مساله انعطاف‌پذیری، مهارت‌های ارتباطی، کار تیمی، توانایی تصمیم‌گیری، آشنایی با فنون مذاکره نیاز دارند. از آنجایی که دنیای کسب و کار امروز رقابتی است، اگر فرد روحیه کار خلاقیت نوآوری قدرت تحلیل و حل مساله نداشته باشد و نتواند در مسیر زندگی در مواجهه با مشکلات سختی‌ها از خود انعطاف نشان دهد قطعاً در تحقق اهدافش موفق نخواهد بود. و در نهایت شایستگی مهارتی با مولفه‌های تجربه حرفه‌ای و مهارت فنی برای ایجاد شایستگی تربیت حرفه‌ای ضروری است. پس مسلح نمودن دانش‌آموزان به چنین جعبه ابزاری آنها را برای دستیابی به پیشرفت و موفقیت آماده می‌سازد.

بررسی پیشینه پژوهش بیانگر آن است شایستگی‌های حرفه‌ای هنرآموزان هنرستانهای فنی و حرفه‌ای کمتر مورد توجه پژوهشگران بوده است. با این وجود مولفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای از پژوهشهای مرتبط قابل احصا می‌باشد از دیدگاه پژوهشگران برخی از مولفه‌ها مورد تاکید بیشتر قرار گرفته است.

سیامسیه روزان و هرینتی (۲۰۱۹) شایستگی دانش و تدریس، فناوری اطلاعات و ارتباطات بهره‌مندی از اطلاعات به روز، فرا سر، دویگنان استوارت و رادریگوز (۲۰۱۹) نگرش مثبت برقراری ارتباط خوب و کار گروهی اسمائیل و همکاران (۲۰۱۷) دانش فنی و عملی مهارت‌های آموزشی و تدریس، سرن حمیه سو و صالح (۲۰۱۷) شایستگی ذهنی (قدرت) تحلیل و سازماندهی و سازمانی (کسب و کار و کارآفرینی) اور از بایواوا (۲۰۱۶)، ابتکار، خلاقیت تفکر انتقادی مهارت در فناوری اطلاعات و ارتباطات و کی وان و دهلم و کمودی (۲۰۱۴) شایستگی‌های پایه شامل مهارت‌های فردی مهارت‌های بین، فردی مهارت‌های شغلی سواد فنی و دانش فنی مورد تاکید است.

در این مطالعه پیشنهاد می‌شود که کارشناسان برنامه‌ریزی آموزشی و دست‌اندرکاران تربیتی در حیطه دانش‌آموزان اهتمام و همت خود را در بهره‌گیری از ابعاد و مولفه‌های ذکر شده در الگوی تربیت حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی به کار بسته و در برنامه‌های جاری و آتی آنها را لحاظ نمایند و مولفان کتب درسی و برنامه‌ریزان درسی در حیطه دانش‌آموزان عنایت لازم را در راستای به کارگیری و تنظیم محتوای درسی بر اساس سرفصل پیشنهادی ذکر شده در الگوی مذکور به کار گیرند.

حامی مالی

این تحقیق هیچ گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیر انتفاعی دریافت نکرده است.

تعارض منافع

طبق اظهارات نویسندگان، این مقاله هیچ گونه تعارض منافی نداشته است. همچنین، این مقاله پیش از این در هیچ یک از نشریات داخلی یا خارجی منتشر نشده و تنها برای ارزیابی و امکان چاپ، به مجله تدریس پژوهی ارسال گردیده است.

References

- Abdul Arif, S., Mehbobe, A., Koresh, F.V., Gholamreza, S.M. (2018). Designing a model of entrepreneur-oriented curriculum competencies in the field of educational sciences. Science and Technology Policy, No. 41, pp. 77-88.
- Ali, S.L., Mehdi, N. (1400). A prospective reflection on professional training in Iran's educational system. Education Research Journal. Volume 7, Number 25, June 1400, page 1-22.
- Anuar, A. (2016). Effective Teaching Characteristics in Vocational Education. <https://etd.auburn.edu/handle/10415/5264>.

- Aspelin, J., & Jonsson, A. (2019). Relational competence in teacher education. Concept analysis and report from a pilot study. *Teacher Development*, 23(2), 264-283.
- Avlonitis, G. J., & Salavou, H. E. (2007). Entrepreneurial Orientation of SMEs, Product Innovativeness, and Performance. *Journal of Business Research*, 60, 566-575.
- Boyatzis, M. (2008). Linking service employees' emotional competence to customer satisfaction: A multilevel approach. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 29(2), 155-170.
- Boyer, N., & Bucklew, K. (2019). Competency-based education and higher education enterprise systems. *The Journal of Competency-Based Education*, 4(1), e01180.
- Bramley, A. L., Thomas, C. J., Mc Kenna, L., & Itsiopoulos, C. (2020). E-portfolios and Entrustable Professional Activities to support competency-based education in dietetics. *Nursing & Health Sciences*.
- Cheetham, G., & Chivers, G. (1996). Towards a holistic model of professional competence. *Journal of European industrial training*. 20(5), 20-30.
- Cheng, H. Y., & Ding, Q. T. (2021). Examining the behavioral features of Chinese teachers and students in the learner-centered instruction. *European Journal of Psychology of Education*, 36(1), 169-186.
- Collie, R. J., Shapka, J. D., & Perry, N. E. (2012). School climate and social-emotional learning: Predicting teacher stress, job satisfaction, and teaching efficacy. *Journal of educational psychology*, 104(4), 1189.
- Eby, L. T., & Dobbins, G. H. (1997). Collectivistic orientation in teams: an individual and group-level analysis. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 18(3), 275-295.
- Fatemeh, B., Reza, R. & Mohammad Reza, D. (2019). Synthesis of components and indicators of key competencies of human resources in executive bodies: a qualitative study. *New Approach to Educational Management*, No. 42, pp. 73-88.
- Fraser, C. J., Duignan, G., Stewart, D., & Rodrigues, A. (2019). Overt and covert: Successful strategies for building employability skills of vocational education graduates. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 10(1), 157-172.
- Giardini, A., & Frese, M. (2008). Linking service employees' emotional competence to customer satisfaction: A multilevel approach. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 29(2), 155-170.

- Grabot, B., & Houé, R. (2009). Operational competence management comparison of industrial frameworks. *IFAC Proceedings Volumes*, 42(4), 1643-1648.
- Greeno, J. G., Riley, M. S., & Gelman, R. (1984). Conceptual competence and children's counting. *Cognitive Psychology*, 16(1), 94-143.
- Hamira, Q., Imran, S., Maimant, A.B. (2018). Analysis of the content of technical and professional textbooks in terms of the level of attention paid to professional competencies in Iran in 2018. *Karafen*, No. 46, pp: 51-70.
- Hustad, E., & Olsen, D. H. (2021). Creating a sustainable digital infrastructure: The role of service-oriented architecture. *Procedia Computer Science*, 181, 597-604.
- Ismail, Khuzainey & Nopiah, Zulkifli & Rasul, Md. Mustaur & Leong, P. (2017). Malaysian teachers' competency in technical vocational education and training: A review. 59-64.
- J Lara, F., Mogorrón-Guerrero, H., & Ribeiro-Navarrete, S. (2020). Knowledge of managerial competencies: cross-cultural analysis between American and European students. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 33(1), 1-12.
- Karim, A.N., Shahram, R. & Mohammad, A. (2019). Explanation of the components of competency-based vocational training and analysis of its position in the textbooks related to non-technical competencies of the second year of technical and vocational high school and associate degree. *Educational Innovation Quarterly*, 19th year, number 73, 31-46.
- Khadijah, A., Seyedah Shaisteh, M., Malik, M.H. (2016). Confirmatory factor structure of academic competence assessment scale in adolescent female students. *Quarterly Journal of Applied Psychology*, 11(3), 275-294.
- Koknova, T., Kharchenko, S., Bilyk, N., & Sechka, S. (2020). The Model of Educational Environment for Prospective Ukrainian ESL Teachers within Competency-Based Education. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 79 -89.
- Konno, N., & Schillaci, C. E. (2021). Intellectual capital in Society 5.0 by the lens of the knowledge creation theory. *Journal of Intellectual Capital*.
- Kwon, S., Wadholm, R. R., & Carmody, L. E. (2014). Assessing competencies: An evaluation of ASTD's Certified Professional in Learning and Performance (CPLP) designation. *Evaluation and program planning*, 44, 48-58.
- Le Deist, F. D., & Winterton, J. (2005). What is competence?. *Human resource development international*, 8(1), 27-46.
- Light, J. (1989). Toward a definition of communicative competence for individuals using augmentative and alternative communication systems. *Augmentative and alternative communication*, 5(2), 137-144.
- Lisnerova, R., & Urbanová, E. (2020). Managerial Competencies and Education Need of School Headmasters in the Czech Republic. *International Journal of Teaching and Education*, 8(1), 33-46.

Liu, L., & Corma, A. (2021). Isolated metal atoms and clusters for alkane activation: Translating knowledge from enzymatic and homogeneous to heterogeneous systems. *Chem*, 7(9), 2347-2384.

Magala, S. (2005). *Cross-cultural competence*. Psychology Press.

Mahdi, N., Abolfazl, G., Mohammad Reza, A., & Ali Asghar, Kh. (2017). Evolution of the philosophy of professional education in Iran's educational system. *Education Technology (Technology and Education)*, 13(1), 11-28.

Mahnaz, M., Mohammad Hossein, Y.M., Zahra, J. (1400). Designing and validating the competency model for the development of competency-based education in undergraduate nursing. *Ahvaz Jundishapur Education Development Journal*, 12(2), 570-584.

Masoud, K., Mahmoud, Q.T., & Abbas, B. (2016). Determining the basic skills expected from eighth grade students in experimental sciences and comparing them with the emphases of the Iranian science curriculum. *Curriculum Studies*, No. 44, pp. 109-140.

McGarr, O., & McDonagh, A. (2019). Digital competence in teacher education. Output 1 of the Erasmus+ funded Developing Student Teachers' Digital Competence (DICTE) project. <https://dicte.oslomet.no/>.

Mehbobeh Elsadat, K.K., Mahnaz, A.T., Gholamhossein, R., & Parveen, A. (2016). Designing a competency-based university education model for humanities. *Higher Education of Iran*, Volume 9, Number 1, 105-131.

Nuruddin, K., Mojtabi, M., Ismail, K., and Nazanin, B.A. (2019). Presenting the qualitative model of professional competencies of lecturers of applied scientific universities of the country. *Educational Management Innovations*, 16(1), 130-145.

Oosthuizen, L., & Van der Bijl, A. (2019). Maintenance of Industry Skills and Knowledge by Vocational Lecturers at South African Technical and Vocational Education and Training Colleges. In *2nd International Conference on Tourism Research* (p. 208).

Orazbayeva, K. O. (2016). Professional Competence of Teachers in the Age of Globalization. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(9), 2659-2672.

Pohling, R., Bzdok, D., Eigenstetter, M., Stumpf, S., & Strobel, A. (2016). What is ethical competence? The role of empathy, personal values, and the five-factor model of personality in ethical decision-making. *Journal of Business Ethics*, 137(3), 449-474.

Potra, S., Pugna, A., Pop, M. D., Negrea, R., & Dungan, L. (2021). Facing COVID-19 challenges: 1st-year students' experience with the Romanian hybrid higher educational system. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3058.

Raby, K. L., Roisman, G. I., Labella, M. H., Martin, J., Fraley, R. C., & Simpson, J. A. (2019). The legacy of early abuse and neglect for social and academic competence from childhood to adulthood. *Child development*, 90(5), 1684-1701.

- Rivers, C., Gibson, S., Contreras, E., Livingston, T., & Hanson, P. (2019). Competency-based education: An evolutionary higher education business model. *Journal of Competency*.
- Salman, M., Ganie, S. A., & Saleem, I. (2020). The concept of competence: a thematic review and discussion. *European Journal of Training and Development*.
- Sayedeh Mehsa, M., Javad, P.K., Fatemeh, N.S. (2019). Identifying the professional skills of students in the industry sector of technical and vocational schools. *Educational Planning Studies*, 9(17), 19-45.
- Sern, L. C., Hamisu, M., & Salleh, K. M. (2018). Determining the Elements of TVET Teachers Competency for Nigerian Higher Learning Institutions. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1049, No. 1, p. 012078). IOP Publishing.
- Siriwaiprapan, S. (2004), A working model of employee competence in the Thai workplace: what constitutes employee competence?. *Thai Journal of Public Administration*, 2(1) 123-135.
- Soleimani Nader, N.A., Hamid, Sh.Z., Amirhossein, M.D. (1400). Competency-based education model in technical and professional conservatories: data base theory. *Bimonthly Scientific-Research Education Strategies in Medical Sciences*. 1400; 14 (5): 293-303.
- Syamsiah, M., Ruhizan, M. Y., & Haryanti, M. A. (2019). Challenges in teaching Malaysian Skills Certificate (MSC) among Business Management Lecturers in Malaysian Vocational College. *Journal of Educational Research and Indigeneous Studies*, 1(1), 2-7.
- UNESCO. (2022). Reimagining our futures together: A new social contract for education. UN.
- wes guilherme ,T (2012). School climate and social-emotional learning: Predicting teacher stress, job satisfaction, and teaching efficacy. *Journal of educational psychology*, 104(4), 1189.
- Xue, J., Rasool, Z., Gillani, A., & Khan, A. I. (2020). The Impact of Project Manager Soft Competences on Project Sustainability. *Sustainability*, 12(16), 1-18.
- Yanacheak, M. R. (2020). *A Phenomenological Study of Five Principles Supporting Personalized, Competency-Based Education* (Doctoral dissertation, Northcentral University).
- Zeller, M. P., Sherbino, J., Whitman, L., Skeate, R., & Arnold, D. M. (2016). Design and implementation of a competency-based transfusion medicine training program in Canada. *Transfusion medicine reviews*, 30(1), 30-36.
- Zendler, A., Seitz, C., & Klautdt, D. (2016). Process-based development of competence models to computer science education. *Journal of Educational Computing Research*, 54(4), 563-592.

Zohra, M.Z., Faezeh, A.A., Fatemeh, S. (2014). The application of economic education distribution components in the education system based on Islamic teachings. Educational sciences from the perspective of Islam. 3(5), 5-20.

